

**Program promatranja ptica na području
Parka prirode „Lastovsko otočje“**

Robert Crnković

Ožujak 2021.

Program promatranja ptica na području Parka prirode Lastovsko otočje

1. PROMATRANJE PTICA

- Što je to promatranje ptica?
- Zakonski okviri promatranja ptica
- Profil promatrača ptica
- Profil vodiča

2. KOJE VRSTE PTICA PROMATRATI NA PODRUČJU PP LASTOVSKO OTOČJE

- Vrste ptica

3. PROGRAMI PROMATRANJA PTICA

- Program za učenike osnovnih škola, od 5. do 8. razreda
- Program za promatrače amatere
- Program za profesionalno promatranje ptica

1. PROMATRANJE PTICA

Što je to promatranje ptica?

Ljudi su oduvijek, iz raznih razloga, zainteresirani za okoliš u kojemu žive. U početku su ti razlozi najvjerojatnije bili iz čisto egzistencijalnih razloga, da bi, razvojem svijesti o potrebi očuvanja okoliša u kojem živimo, ti razlozi, barem kod određenog dijela ljudske populacije, postali čisto estetske prirode, potrebe za uživanjem u ljepotama kojima nas naš okoliš okružuje.

Zanimljivo je da, pored svih ljepota i zanimljivosti u našem okolišu, statistički, ptice pobuđuju najviše interesa kod ljudi koje zanimaju prirodne pojave i živa bića koja ih okružuju. Postoje teorije o tome zbog čega je tome tako, a jedna kaže da je tome razlog činjenica da su baš ptice, od svih divljih stvorenja, „najvidljivije“. Dakle, osobi koja bi htjela promatrati neka divlja stvorenja u slobodnoj prirodi, za ostvarenje tog cilja najmanje napora treba za promatrati ptice.

Također je moguće da nas ptice privlače zbog jedne okolnosti, naime, skoro sve vrste ptica ovise o dva osjetila, vidu i sluhu, isto kao i mi, pa tu možda postoji neka nesvjesna a koincidenzijska privlačnost.

Dakle, pod pojmom promatranja ptica mogli bi definirati rekreacijsku aktivnost koja ljudima donosi opuštanje i zabavu. Obzirom na spomenutu sveprisutnost ptica, one se mogu promatrati svugdje – od prostora ispred naših kuća do najudaljenijih i najnepristupačnijih dijelova divljine. Stvar je zainteresiranosti promatrača u kojoj mjeri žele upražnjavati aktivnost promatranja ptica, tj, koliko žele biti aktivni. Promatranje ptica može se obavljati jednostavno promatranjem golim okom, no, najčešće se, da bi se ptice bolje vidjele, koriste optička pomagala, kao što su dalekozori i durbini. Korištenje spomenute optičke opreme je ujedno i preporučljivo, zbog toga što se na taj način ptice mogu promatrati iz daljine, što ima dvostruki pozitivan učinak – ptice se ne uznemiravaju, a time se mogu i dulje, odnosno bolje promatrati.

Poznato je da ptice tijekom dana nisu podjednako aktivne, tj, da su, generalno, najaktivnije tijekom jutra i ranijeg dijela prijepodneva, sa još jednim aktivnim periodom u drugom dijelu poslijepodneva, pa, obzirom na to, i program promatranja treba uskladiti navedenim terminima, jer je tada ptice najlakše uočiti.

Postoje metode i mehanizmi pomoću kojih se ptice mogu privući na neko određeno mjesto da bi se promatranje olakšalo. Jedna od metoda je uređenje hranilišta, koja mogu biti raznih tipova i za razne vrste ptica, od jednostavnih hranilica za sjemenskom hranom za (uglavnom) male ptice pjevice, pa do uređenih odlagališta strvina, na koje dolaze ptice grabljivice i strvinari. Često su početci promatranja ptica na hranilicama za male pjevice kroz prozor vlastitog doma. U svakom slučaju, ovima se metodama, ako su nužne, treba koristiti jako oprezno i planirano – hranjenje, odnosno dohrana kod ptica stvara ovisnost, pa takve akcije nikad ne smiju biti jednokratne ili kratkoročne. Slična je situacija i kod primjene druge metode – postavljanja kućica za gniježđenje. Kućice treba postavljati obzirom na lokalne vrste ptica i situaciju na terenu. I kod jedne i kod druge metode treba voditi računa o dugoročnosti, jer i jednom i drugom djelatnošću zapravo utječemo na situaciju u prirodi. Pored opisanih metoda, ptice se mogu privući promatračima i na druge načine, npr oponašanjem njihovog glasanja, ali, kao i kod primjene svih drugih metoda, i ovu treba koristiti jako obazrivo, jer bilo kakvo nepotrebno ponašanje ptica, a koje ćemo mi prouzročiti provokacijom oponašanja glasanja (suparnika!), može uzrokovati nepotreban i potencijalno poguban stres.

Također je važno istaknuti da je, na određeni način, kvalitetno promatranje ptica u obratnoj proporciji sa veličinom grupe promatrača, tj, što je grupa manja, više je mogućnosti da se ptice bolje, tj kvalitetnije vide, odnosno promatraju. Manja grupa ljudi izaziva manju buku, manje uznemirava, a vodiču je lakše komunicirati. Iskustvo je pokazalo da se najbolji rezultati postižu sa grupama veličine do 10 osoba.

Spomenutim razvojem svijesti o potrebi očuvanja okoliša, aktivnost promatranja ptica masivnije se razvila tijekom druge polovica 20. stoljeća, da bi uskoro, u ekonomskom smislu, postala značajan oblik turizma. Shodno tome, u novije doba razvijeni su razni oblici ponuda u kojima se nudi promatranje ptica.

Zakonski okviri promatranja ptica

Na području Republika Hrvatske, sve su vrste ptica (osim nekoliko iznimki) trajno zaštićene zakonom, pa ih se, slijedom toga, ne smije loviti, oštećivati ni uznemiravati. Da bi se ipak moglo uživati u netaknutoj, iskonskoj prirodi, pa tako i promatrati ptice, potrebno se je pridržavati pravila koja određuju koliko, kako i kada se ptice mogu promatrati, a da ih naša prisutnost ne uznemirava i time im dodatno otežava borbu za opstanak. Bez obzira da li je promatranje ptica organizirano u nezaštićenim ili zaštićenim dijelovima prirode, treba znati u kojoj mjeri je „bezopasno“ približavati se pticama, posebno u odnosu na tip sezonskih aktivnosti, tj, da li je doba u kojem se ptice promatraju sezona gniježđenja, migracije ili zimovanja. Ptice ne treba bespotrebno i nestručno ometati nikad, ali su posebno osjetljive u doba gniježđenja. U tom smislu može paradoksalno zvučati, ali baš je taj period, sezona gniježđenja, vrijeme kad je ptice najlakše i najzahvalnije promatrati, ako se na promatranje gleda sa aspekta ljudske aktivnosti. Tim prije treba naglasiti da se dotična aktivnost treba provoditi po veoma strogim pravilima, da bi se izbjeglo ikakvo ometanje ili bilo kakvo frustriranje ptica. Tijekom ostalih dijelova godine, odnosno sezone, dakle tijekom perioda migracije, bilo jesenske ili proljetne, ptice se također mogu uspješno promatrati, posebno ako postoje lokacije na kojima sa za migracije zadržavaju radi odmora i/ili hranjenja. To se, više ili manje odnosi i na zimski period, kad se ptice zadržavaju na lokacijama na kojima zimuju. I u jednom i u drugom slučaju, kod promatranja na takvim lokacijama, treba aktivnost promatranja provoditi na strogo kontrolirani način, odnosno tako da se ptice ne uznemiravaju, jer, koliko god period razmnožavanja bio esencijalan za opstanak, toliko je i neometana migracija i preživljavanje teških zimskih uvjeta bitna za sveukupno uspješno preživljavanje.

Dijelovi prirode koji su zaštićeni nekim stupnjem zaštite, kao npr Parkovi prirode, imaju razvijene i propisane zakone o korištenju zaštićenog prostora, pa se na tim područjima djelatnost promatranja ptica dodatno prilagođava lokalnim pravilima.

Profil promatrača ptica

Kao i u slučaju svih drugih rekreacijskih i neobaveznih aktivnosti, i promatranjem ptica bave se ljudi raznih osobnosti i afiniteta, ali je populaciji promatrača ptica najčešće zajedničko to, što i sam naziv aktivnosti kaže, da vole i da ih zanimaju ptice. Kod najvećeg broja promatrača ljubav prema pticama automatski podrazumijeva i pozitivan odnos prema prirodi u cjelini, što, kao posljedicu ima to da ih, pored ptica, obično zanimaju i druge pojedinosti u prirodi, kao što su druge zanimljive životinjske i biljne vrste ili prirodne pojave, a često ih zanima i lokalna kulturna baština i povijest.

Promatrače ptica moglo bi se svrstati u nekoliko kategorija, od onih koji žele vidjeti što više ptica, do onih koji su usko specijalizirani za neke vrste. Također je indikativno da neki žele ptice doslovno vidjeti da bi ih stavili na svoj popis, dok za veliku većinu vrijedi da i to što su neku pticu samo (dobro) čuli, registriraju kao pozitivan nalaz.

Profil vodiča

Da bi osoba mogla biti dobar vodič promatračima ptica potrebno je da zadovolji dva osnovna kriterija, od kojih su oba od podjednake važnosti – mora jako dobro poznavati sve lokalne vrste ptica, u smislu da ih dobro razlikuje i vidom i sluhom, da zna puno o njihovoj faktografiji, te da zna njihove nazive.

Vezano uz nazivlje, dolazimo do druge važne karakteristike – vodič mora dobro baratati engleskim jezikom, jer je velika većina promatrača ptica nije iz Hrvatske, pa je znanje engleskog jezika neizostavno. Pored engleskog nazivlja ptica, mora također znati i sve ostalo o pticama. Uputno je da vodič zna još neki drugi strani jezik, ili da barem na nekom drugom jeziku (ili jezicima) zna nazive ptica. Poznavanje znanstvenih (latinskih) naziva ptica je dobro, ali nije nužno. Sa jedne strane, znanstveni nazivi su univerzalni, pa je takav naziv neke vrste jednak u cijelom svijetu. S druge pak strane, osim (relativno uske) znanstvene zajednice, šira populacija rijetko poznaje znanstveno nazivlje ptica, pa, sa tog aspekta, nije nužno potrebno da ga poznaje i vodič.

Pored dvaju navedenih najvažnijih karakteristika, dobro je da vodič posjeduje visoku razinu općeg znanja, posebno o karakteristikama lokalne faune i flore, kulturne baštine i povijesti, dakle o svemu onome što bi klijente moglo zanimati. Dobro je također da vodič ima osjećaj za pozitivnu komunikaciju i interakciju, dakle, da, bez obzira na svoje znanje, u svakom trenutku može poštovati razinu znanja klijenta, tj, ne smije dozvoliti da se klijent/klijenti osjećaju indisponirano zbog svog eventualnog neznanja ili nesnalaženja. Isto tako mora biti sposoban sve svoje greške umanjiti i ublažiti na načina kojim će izbjeći bilo kakvu neugodnu situaciju ili atmosferu.

Vodič mora imati svoju optičku opremu za promatranje i/ ili fotografiranje, te je preporučljivo da ima durbine sa stativom, koji može ponuditi klijentima u slučaju bilo kakve situacije, a posebno ako članovi grupe nemaju svoj/svoje durbine. Također je važno da sa sobom uvijek ima neki standardni ključ za određivanje ptica, kojim se može poslužiti da bolje objasni o kojim se vrstama ptica radi, a za preporuku je da ima i neki drugi ključ, entomološki ili botanički, kojima bi mogao pojasniti eventualne upite vezane za lokalnu faunu i floru.

Vodič također mora biti dobro upoznat sa svim odrednicama zaštite prirode, te, bez obzira na eventualno drugačije stavove klijenata, inzistirati na poštovanju lokalnih zakona o zaštiti prirode, a posebno kad se promatranje provodi u zaštićenim lokacijama.

2. KOJE VRSTE PTICA PROMATRATI NA PODRUČJU PP LASTOVSKO OTOČJE

Vrste ptica

Ornitofauna otoka Lastova i okolnog prostora – akvatorija sa otocima i otočićima, intenzivno se proučava od osnutka Parka prirode Lastovsko otočje. Zabilježene su 134 vrste ptica, koje se mogu svrstati u tri generalne kategorije – gnjezdarice, kojih je 52, zimovalice, kojih je 16, i preletnice, kojih je 57 (do matematičke nejednakosti dolazi zbog preklapanja unutar statusa). Unutar tih osnovnih kategorija također postoje podjele – kod gnjezdarica na gnjezdarice stanarice i na gnjezdarice selice.

Galeb klaukavac je gnjezdarica stanarica

Par pčelarica kod gnjezdilišta na Prgovu – tipične gnjezdarice selice

U kategoriju zimovalica ubrajaju se sve ptice koje na području Lastova provode zimu, dakle su u toj kategoriji i gnjezdarice stanarice i vrste koje na Lastovo dolaze isključivo na zimovanje.

Crvendać, lokalno poznat pod nazivom ćuška, jedna od najbrojnjih zimovalica na Lastovu

U kategoriji preletnice svrstane su vrste koje preko područja Lastova samo sele, tj, na području Lastova se mogu vidjeti samo za jesenske i/ili proljetne selidbe.

Pupavac je tipična preletnica, i tijekom selidbe, česta vrsta na Lastovu

Za potrebe izrade programa promatranja ptica na području Parka prirode Lastovsko otočje, napravljen je popis svih vrsta ptica sa njihovim statusima, iz kojega su izdvojeni popisi usklađeni sa vremenskim okvirima sezonskih aktivnosti, u svrhu izrade plana ponude promatranja ptica. U popis su unesene sve zabilježene vrste, ali u popisima za vremenske okvire sezonskih aktivnosti izbjegnute su vrste koje su, u raznim okolnostima, zabilježene samo jednom, ili izuzetno rijetko, tj vrste za koje je premala vjerojatnost da će biti ponovo opažene.

Popis zabilježenih vrsta

Objašnjenja statusa – gnjezdarica stanarica **G**, gnjezdarica selica – **GS**, preletnica **P**, zimovalica **Z**. Neke vrste imaju više statusa, kao, npr, Crnoglava grmuša (*Sylvia atricapilla*) – dotična je vrsta na području Lastova gnjezdarica stanarica, ali preko Lastova prelijeće dio populacije iz kontinentalnog dijela Europe na putu prema zimovalištima u Africi, a ujedno i dio kontinentalne populacije na Lastovu zimuje. Mali broj vrsta u smislu gniježđenja ima nesiguran status, pa im je dodana oznaka **?**. Ako je vrsta zabilježena samo jednom, ili je izuzetno rijetka, uz status je dodana oznaka **R**.

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	<i>Calonectris diomedea</i>	kaukal	Scopoli's Shearwater	G,GS

2	<i>Puffinus yelkouan</i>	gregula	Yelkouan Shearwater	GS
3	<i>Morus bassanus</i>	bluna	Gannet	Z,R
4	<i>Phalacrocorax carbo</i>	veliki vranac	Cormorant	Z
5	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	morski vranac	Shag	G
6	<i>Ardea cinerea</i>	siva čaplja	Grey Heron	P
7	<i>Ardea purpurea</i>	čaplja danguba	Purple Heron	P
8	<i>Egretta garzetta</i>	mala bijela čaplja	Little Egret	P
9	<i>Ardeola ralloides</i>	žuta čaplja	Squacco Heron	P
10	<i>Nycticorax nycticorax</i>	gak	Night Heron	P
11	<i>Botaurus stellaris</i>	bukavac	Bittern	P
12	<i>Ciconia nigra</i>	crna roda	Black Stork	P
13	<i>Anas crecca</i>	kržulja	Teal	P
14	<i>Anas platyrhynchos</i>	divlja patka	Mallard	P
15	<i>Anas querquedula</i>	patka pupčanica	Garganey	P
16	<i>Pernis apivorus</i>	škanjac osaš	Honey Buzzard	P
17	<i>Milvus migrans</i>	crna lunja	Black Kite	P
18	<i>Circaetus gallicus</i>	zmijar	Short-toed Eagle	P
19	<i>Circus cyaneus</i>	eja livadarka	Hen Harrier	P
20	<i>Circus macrourus</i>	stepska eja	Pallid Harrier	P
21	<i>Circus pygargus</i>	eja strnjarica	Montagu's Harrier	P
22	<i>Circus aeruginosus</i>	eja močvarica	Marsh Harrier	P
23	<i>Accipiter nisus</i>	kobac	Sparrowhawk	G?Z
24	<i>Accipiter gentilis</i>	jastreb	Goshawk	Z
25	<i>Buteo buteo</i>	škanjac	Common Buzzard	G?Z
26	<i>Aquila chrysaetos</i>	suri orao	Golden Eagle	P,R
27	<i>Falco tinnunculus</i>	vjetruša	Kestrel	G
28	<i>Falco eleonora</i>	Eleonorin sokol	Eleonora's Falcon	GS,P
29	<i>Falco subbuteo</i>	sokol lastavičar	Hobby	P
30	<i>Falco peregrinus</i>	sivi sokol	Peregrine Falcon	G
31	<i>Coturnix coturnix</i>	prepelica	Quail	P
32	<i>Phasianus colchicus</i>	fazan	Pheasant	G
33	<i>Grus grus</i>	ždral	Crane	P
34	<i>Rallus aquaticus</i>	kokošica	Water Rail	P
35	<i>Porzana porzana</i>	riđa štijoka	Spotted Crake	P
36	<i>Gallinula chloropus</i>	mlakuša	Moorhen	P
37	<i>Himantopus himantopus</i>	vlastelica	Black-winged Stilt	P
38	<i>Numenius phaeopus</i>	prugastii pozviždač	Whimbrel	P
39	<i>Numenius arquata</i>	veliki pozviždač	Curlew	P
40	<i>Tringa nebularia</i>	krivokljuna prutka	Greenshank	P
41	<i>Tringa glareola</i>	prutka migavica	Wood Sandpiper	P
42	<i>Actitis hypoleucos</i>	mala prutka	Common Sandpiper	P
43	<i>Scolopax rusticola</i>	šljuka	Woodcock	P,Z
44	<i>Calidris minuta</i>	mali žalar	Little Stint	P
45	<i>Philomachus pugnax</i>	pršljivac	Ruff	P
46	<i>Larus audouinii</i>	sredozemni galeb	Audouin's Gull	GS
47	<i>Larus michahellis</i>	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
48	<i>Larus melanocephalus</i>	crnoglavi galeb	Mediterranean Gull	P
49	<i>Larus minutus</i>	mali galeb	Little Gull	P

50	<i>Chlidonias hybrida</i>	bjelobrada čigra	Whiskered Tern	P
51	<i>Sterna hirundo</i>	crvenokljuna čigra	Common Tern	GS,P
52	<i>Columba livia</i>	divlji golub	Rock Dove	G
53	<i>Columba palumbus</i>	golub grivnjaš	Wood Pigeon	Z
54	<i>Streptopelia turtur</i>	grlica	Turtle Dove	GS
55	<i>Streptopelia decaocto</i>	gugutka	Collared Dove	G
56	<i>Clamator glandarius</i>	afrička kukavica	Great Spotted Cuckoo	GS,P,R
57	<i>Cuculus canorus</i>	kukavica	Cuckoo	GS
58	<i>Otus scops</i>	ćuk	Scops Owl	GS
59	<i>Bubo bubo</i>	ušara	Eagle Owl	P,R
60	<i>Strix aluco</i>	šumska sova	Tawny Owl	G
61	<i>Athene noctua</i>	sivi ćuk	Little Owl	G
62	<i>Asio otus</i>	mala ušara	Long-eared Owl	P
63	<i>Asio flammeus</i>	sova močvarica	Short-eared Owl	P
64	<i>Caprimulgus europaeus</i>	leganj	Nightjar	GS
65	<i>Apus melba</i>	bijela čiopa	Alpine Swift	GS
66	<i>Apus pallidus</i>	smeđa čiopa	Pallid Swift	GS
67	<i>Apus apus</i>	čiopa	Swift	GS
68	<i>Alcedo atthis</i>	vodomar	Kingfisher	Z
69	<i>Merops apiaster</i>	pčelarica	Bee-eater	GS,P
70	<i>Upupa epops</i>	pupavac	Hoopoe	P
71	<i>Jynx torquilla</i>	vijoglav	Wryneck	P
72	<i>Alauda arvensis</i>	poljska ševa	Skylark	Z
73	<i>Riparia riparia</i>	bregunica	Sand Martin	P
74	<i>Hirundo rustica</i>	lastavica	Barn Swallow	GS
75	<i>Hirundo daurica</i>	daurska lastavica	Red-rumped Swallow	P,GS?
76	<i>Delichon urbica</i>	piljak	House Martin	GS
77	<i>Motacilla flava</i>	žuta pastirica	Yellow Wagtail	P
78	<i>Motacilla cinerea</i>	gorska pastirica	Grey Wagtail	Z
79	<i>Motacilla alba</i>	bijela pastirica	White Wagtail	G,P,Z
80	<i>Anthus campestris</i>	primorska trepteljka	Tawny Pipit	P
81	<i>Anthus pratensis</i>	livadna trepteljka	Meadow Pipit	Z,P
82	<i>Anthus trivialis</i>	prugasta trepteljka	Tree Pipit	P
83	<i>Lanius collurio</i>	rusi svračak	Red-backed Shrike	GS,P
84	<i>Lanius senator</i>	riđoglavi svračak	Woodchat Shrike	GS,P
85	<i>Troglodytes troglodytes</i>	palčić	Wren	Z
86	<i>Prunella modularis</i>	popić	Dunnock	Z
87	<i>Erithacus rubecula</i>	crvendać	Robin	Z
88	<i>Luscinia megarhynchos</i>	slavuj	Nightingale	GS
89	<i>Phoenicurus ochruros</i>	mrka crvenrepka	Black Redstart	Z
90	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	šumska crvenrepka	Redstart	P
91	<i>Saxicola rubetra</i>	smeđoglavi batić	Whinchat	P
92	<i>Saxicola torquata</i>	crnoglavi batić	Stonechat	P
93	<i>Oenanthe oenanthe</i>	sivkasta bjeloguza	Northern Wheatear	P
94	<i>Oenanthe hispanica</i>	primorska bjeloguza	Black-eared Wheatear	GS
95	<i>Monticola solitarius</i>	modrokos	Blue Rock Thrush	G,P
96	<i>Turdus merula</i>	kos	Blackbird	G,P,Z
97	<i>Turdus pilaris</i>	drozd bravenjak	Fieldfare	Z,P

98	Turdus philomelos	drozd cikelj	Song Thrush	Z
99	Acrocephalus schoenobaenus	trstenjak rogožar	Sedge Warbler	P
100	Hippolais pallida	sivi voljić	Olivaceous Warbler	P
101	Hippolais olivetorum	voljić maslinar	Olive-tree Warbler	GS?,P
102	Hippolais polyglotta	kratkokrili voljić	Melodious Warbler	P
103	Hippolais icterina	žuti voljić	Icterine Warbler	P
104	Phylloscopus trochilus	brezov zviždak	Willow Warbler	P
105	Phylloscopus collybita	zviždak	Chiffchaff	Z,P
106	Phylloscopus sibilatrix	šumski zviždak	Wood Warbler	P
107	Sylvia atricapilla	crnokapa grmuša	Blackcap	G,Z,P
108	Sylvia borin	siva grmuša	Garden Warbler	P
109	Sylvia communis	grmuša pjenica	Whitethroat	GS,P
110	Sylvia curruca	grmuša čevrljinka	Lesser Whitethroat	P
111	Sylvia crassirostris	istočna velika grmuša	Eastern Orphean Warbler	P
112	Sylvia melanocephala	crnoglava grmuša	Sardinian Warbler	G
113	Sylvia cantillans	bjelobrka grmuša	Subalpine Warbler	GS,P
114	Regulus ignicapillus	vatroglavi kraljić	Firecrest	Z,P
115	Regulus regulus	zlatoglavi kraljić	Goldcrest	Z,P
116	Muscicapa striata	muharica	Spotted Flycatcher	P
117	Ficedula hypoleuca	crnoglava muharica	Pied Flycatcher	P
118	Emberiza cirlus	crnogrla strnadica	Cirl Bunting	G
119	Emberiza melanocephala	crnoglava strnadica	Black-headed Bunting	GS,R
120	Fringilla coelebs	zeba	Chaffinch	G,Z,P
121	Fringilla montifringilla	sjeverna zeba	Brambling	P
122	Serinus serinus	žutarica	Serin	G
123	Carduelis chloris	zelendur	Greenfinch	G
124	Carduelis spinus	čižak	Siskin	Z,P
125	Carduelis carduelis	češljugar	Goldfinch	G,Z,P
126	Accanthis cannabina	juričica	Linnet	G
127	Coccothraustes coccothraustes	batokljun	Hawfinch	Z,P
128	Passer domesticus	vrabac	House Sparrow	G
129	Passer italiae	talijanski vrabac	Italian Sparrow	R?
130	Passer hispaniolensis	španjolski vrabac	Spanish Sparrow	GS
131	Sturnus vulgaris	čvorak	Starling	Z?,P
132	Oriolus oriolus	vuga	Golden Oriole	GS,P
133	Corvus cornix	siva vrana	Hooded Crow	G
134	Corvus corax	gavran	Raven	G

Iz ovog sveobuhvatnog popisa izvučen je popis od 71 vrste koje su relevantno prisutne na Lastovu, tj popis vrsta koje se redovito može promatrati:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	Calonectris diomedea	kaukal	Scopoli's Shearwater	G,GS
2	Puffinus yelkouan	gregula	Yelkouan Shearwater	GS
3	Phalacrocorax aristotelis	morski vranac	Shag	G
4	Pernis apivorus	škanjac osaš	Honey Buzzard	P
5	Circaetus gallicus	zmijar	Short-toed Eagle	P

6	Accipiter nisus	kobac	Sparrowhawk	G?Z
7	Buteo buteo	škanjac	Common Buzzard	G?Z
8	Falco tinnunculus	vjetruša	Kestrel	G
9	Falco eleonora	eleonora sokol	Eleonora's Falcon	GS,P
10	Falco peregrinus	sivi sokol	Peregrine Falcon	G
11	Coturnix coturnix	prepelica	Quail	P
12	Phasianus colchicus	fazan	Pheasant	G
13	Grus grus	ždral	Crane	P
14	Larus audouinii	sredozemni galeb	Audouin's Gull	GS
15	Larus michahellis	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
16	Sterna hirundo	crvenokljuna čigra	Common Tern	GS,P
17	Columba livia	divlji golub	Rock Dove	G
18	Columba palumbus	golub grivnjaš	Wood Pigeon	Z
19	Streptopelia turtur	grlica	Turtle Dove	GS
20	Streptopelia decaocto	gugutka	Collared Dove	G
21	Cuculus canorus	kukavica	Cuckoo	GS
22	Otus scops	ćuk	Scops Owl	GS
23	Athene noctua	sivi ćuk	Little Owl	G
24	Caprimulgus europaeus	leganj	Nightjar	GS
25	Apus melba	bijela čiopa	Alpine Swift	GS
26	Apus pallidus	smeđa čiopa	Pallid Swift	GS
27	Apus apus	čiopa	Swift	GS
28	Alcedo atthis	vodomar	Kingfisher	Z
29	Merops apiaster	pčelarica	Bee-eater	GS,P
30	Upupa epops	pupavac	Hoopoe	P
31	Riparia riparia	bregunica	Sand Martin	P
32	Hirundo rustica	lastavica	Barn Swallow	GS
33	Delichon urbica	piljak	House Martin	GS
34	Motacilla flava	žuta pastirica	Yellow Wagtail	P
35	Motacilla alba	bijela pastirica	White Wagtail	G,P,Z
36	Anthus pratensis	livadna trepteljka	Meadow Pipit	Z,P
37	Lanius collurio	rusi svračak	Red-backed Shrike	GS,P
38	Lanius senator	ridoglavni svračak	Woodchat Shrike	GS,P
39	Troglodytes troglodytes	palčić	Wren	Z
40	Erithacus rubecula	crvendać	Robin	Z
41	Luscinia megarhynchos	slavuj	Nightingale	GS
42	Phoenicurus ochruros	mrka crvenrepka	Black Redstart	Z
43	Saxicola rubetra	smeđoglavni batić	Whinchat	P
44	Oenanthe oenanthe	sivkasta bjeloguza	Northern Wheatear	P
45	Oenanthe hispanica	primorska bjeloguza	Black-eared Wheatear	GS
46	Monticola solitarius	modrokos	Blue Rock Thrush	G,P
47	Turdus merula	kos	Blackbird	G,P,Z
48	Turdus philomelos	drozd cikelj	Song Thrush	Z
49	Phylloscopus trochilus	brezov zviždak	Willow Warbler	P
50	Phylloscopus collybita	zviždak	Chiffchaff	Z,P
51	Phylloscopus sibilatrix	šumski zviždak	Wood Warbler	P
52	Sylvia atricapilla	crnokapa grmuša	Blackcap	G,Z,P
53	Sylvia borin	siva grmuša	Garden Warbler	P

54	<i>Sylvia communis</i>	grmuša pjenica	Whitethroat	GS,P
55	<i>Sylvia curruca</i>	grmuša čevrljinka	Lesser Whitethroat	P
56	<i>Sylvia melanocephala</i>	crnoglava grmuša	Sardinian Warbler	G
57	<i>Sylvia cantillans</i>	bjelobrka grmuša	Subalpine Warbler	GS,P
58	<i>Regulus ignicapillus</i>	vatroglavi kraljić	Firecrest	Z,P
59	<i>Regulus regulus</i>	zlatoglavi kraljić	Goldcrest	Z,P
60	<i>Muscicapa striata</i>	muharica	Spotted Flycatcher	P
61	<i>Emberiza cirlus</i>	crnogrla strnadica	Cirl Bunting	G
62	<i>Fringilla coelebs</i>	zeba	Chaffinch	G,Z,P
63	<i>Serinus serinus</i>	žutarica	Serin	G
64	<i>Carduelis chloris</i>	zelendur	Greenfinch	G
65	<i>Carduelis carduelis</i>	češljugar	Goldfinch	G,Z,P
66	<i>Accanthis cannabina</i>	juričica	Linnet	G
67	<i>Passer domesticus</i>	vrabac	House Sparrow	G
68	<i>Passer hispaniolensis</i>	španjolski vrabac	Spanish Sparrow	GS
69	<i>Oriolus oriolus</i>	vuga	Golden Oriole	GS,P
70	<i>Corvus cornix</i>	siva vrana	Hooded Crow	G
71	<i>Corvus corax</i>	gavran	Raven	G

Iz ovog popisa relevantnih vrsta napravljeni su, sukladno statusima, popisi vrsta koje se mogu promatrati obzirom na dijelove godine, tj sezone, pa je tako napravljen popis za proljetne vrste, u koji su uključene sve gnjezdarice (sa izuzetkom Eleonorinog sokola (*Falco eleonora*) – gnijezdi tijekom ljeta) i proljetne preletnice, ukupno 63 vrste:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	<i>Calonectris diomedea</i>	kaukal	Scopoli's Shearwater	G,GS
2	<i>Puffinus yelkouan</i>	gregula	Yelkouan Shearwater	GS
3	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	morski vranac	Shag	G
4	<i>Pernis apivorus</i>	škanjac osaš	Honey Buzzard	P
5	<i>Circaetus gallicus</i>	zmijar	Short-toed Eagle	P
6	<i>Accipiter nisus</i>	kobac	Sparrowhawk	G?Z
7	<i>Buteo buteo</i>	škanjac	Common Buzzard	G?Z
8	<i>Falco tinnunculus</i>	vjetruša	Kestrel	G
9	<i>Falco peregrinus</i>	sivi sokol	Peregrine Falcon	G
10	<i>Phasianus colchicus</i>	fazan	Pheasant	G
11	<i>Grus grus</i>	ždral	Crane	P
12	<i>Larus audouinii</i>	sredozemni galeb	Audouin's Gull	GS
13	<i>Larus michahellis</i>	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
14	<i>Sterna hirundo</i>	crvenokljuna čigra	Common Tern	GS,P
15	<i>Columba livia</i>	divlji golub	Rock Dove	G
16	<i>Streptopelia turtur</i>	grlica	Turtle Dove	GS
17	<i>Streptopelia decaocto</i>	gugutka	Collared Dove	G
18	<i>Cuculus canorus</i>	kukavica	Cuckoo	GS
19	<i>Otus scops</i>	ćuk	Scops Owl	GS
20	<i>Athene noctua</i>	sivi ćuk	Little Owl	G
21	<i>Caprimulgus europaeus</i>	leganj	Nightjar	GS
22	<i>Apus melba</i>	bijela čiopa	Alpine Swift	GS

23	<i>Apus pallidus</i>	smeđa čiopta	Pallid Swift	GS
24	<i>Apus apus</i>	čiopta	Swift	GS
25	<i>Merops apiaster</i>	pčelarica	Bee-eater	GS,P
26	<i>Upupa epops</i>	pupavac	Hoopoe	P
27	<i>Riparia riparia</i>	bregunica	Sand Martin	P
28	<i>Hirundo rustica</i>	lastavica	Barn Swallow	GS
29	<i>Delichon urbica</i>	piljak	House Martin	GS
30	<i>Motacilla flava</i>	žuta pastirica	Yellow Wagtail	P
31	<i>Motacilla alba</i>	bijela pastirica	White Wagtail	G,P,Z
32	<i>Anthus pratensis</i>	livadna trepteljka	Meadow Pipit	Z,P
33	<i>Lanius collurio</i>	rusi svračak	Red-backed Shrike	GS,P
34	<i>Lanius senator</i>	ridogłavi svračak	Woodchat Shrike	GS,P
35	<i>Luscinia megarhynchos</i>	slavuj	Nightingale	GS
36	<i>Saxicola rubetra</i>	smeđogłavi batić	Whinchat	P
37	<i>Oenanthe oenanthe</i>	sivkasta bjeloguza	Northern Wheatear	P
38	<i>Oenanthe hispanica</i>	primorska bjeloguza	Black-eared Wheatear	GS
39	<i>Monticola solitarius</i>	modrokos	Blue Rock Thrush	G,P
40	<i>Turdus merula</i>	kos	Blackbird	G,P,Z
41	<i>Phylloscopus trochilus</i>	brezov zviždak	Willow Warbler	P
42	<i>Phylloscopus collybita</i>	zviždak	Chiffchaff	Z,P
43	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	šumski zviždak	Wood Warbler	P
44	<i>Sylvia atricapilla</i>	crnokapa grmuša	Blackcap	G,Z,P
45	<i>Sylvia borin</i>	siva grmuša	Garden Warbler	P
46	<i>Sylvia communis</i>	grmuša pjenica	Whitethroat	GS,P
47	<i>Sylvia curruca</i>	grmuša čevrljinka	Lesser Whitethroat	P
48	<i>Sylvia melanocephala</i>	crnogłava grmuša	Sardinian Warbler	G
49	<i>Sylvia cantillans</i>	bjelobrka grmuša	Subalpine Warbler	GS,P
50	<i>Regulus ignicapillus</i>	vatrogłavi kraljić	Firecrest	Z,P
51	<i>Regulus regulus</i>	zlatogłavi kraljić	Goldcrest	Z,P
52	<i>Muscicapa striata</i>	muharica	Spotted Flycatcher	P
53	<i>Emberiza cirrus</i>	crnogłra strnadica	Cirl Bunting	G
54	<i>Fringilla coelebs</i>	zeba	Chaffinch	G,Z,P
55	<i>Serinus serinus</i>	žutarica	Serin	G
56	<i>Carduelis chloris</i>	zelendur	Greenfinch	G
57	<i>Carduelis carduelis</i>	češljugar	Goldfinch	G,Z,P
58	<i>Accanthis cannabina</i>	juričica	Linnet	G
59	<i>Passer domesticus</i>	vrabac	House Sparrow	G
60	<i>Passer hispaniolensis</i>	španjolski vrabac	Spanish Sparrow	GS
61	<i>Oriolus oriolus</i>	vuga	Golden Oriole	GS,P
62	<i>Corvus cornix</i>	siva vrana	Hooded Crow	G
63	<i>Corvus corax</i>	gavran	Raven	G

Vrste koje se mogu promatrati tijekom ljeta uglavnom su lokalne gnjezdalice, njih 47:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	<i>Calonectris diomedea</i>	kaukal	Scopoli's Shearwater	G,GS
2	<i>Puffinus yelkouan</i>	gregula	Yelkouan Shearwater	GS

3	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	morski vranac	Shag	G
4	<i>Accipiter nisus</i>	kobac	Sparrowhawk	G,Z
5	<i>Buteo buteo</i>	škanjac	Common Buzzard	G,Z
6	<i>Falco tinnunculus</i>	vjetruša	Kestrel	G
7	<i>Falco eleonorae</i>	Eleonorin sokol	Eleonora's Falcon	GS,P
8	<i>Falco peregrinus</i>	sivi sokol	Peregrine Falcon	G
9	<i>Phasianus colchicus</i>	fazan	Pheasant	G
10	<i>Larus audouinii</i>	sredozemni galeb	Audouin's Gull	GS
11	<i>Larus michahellis</i>	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
12	<i>Sterna hirundo</i>	crvenokljuna čigra	Common Tern	GS,P
13	<i>Columba livia</i>	divlji golub	Rock Dove	G
14	<i>Streptopelia turtur</i>	grlica	Turtle Dove	GS
15	<i>Streptopelia decaocto</i>	gugutka	Collared Dove	G
16	<i>Cuculus canorus</i>	kukavica	Cuckoo	GS
17	<i>Otus scops</i>	ćuk	Scops Owl	GS
18	<i>Athene noctua</i>	sivi ćuk	Little Owl	G
19	<i>Caprimulgus europaeus</i>	leganj	Nightjar	GS
20	<i>Apus melba</i>	bijela čiopa	Alpine Swift	GS
21	<i>Apus pallidus</i>	smeđa čiopa	Pallid Swift	GS
22	<i>Apus apus</i>	čiopa	Swift	GS
23	<i>Merops apiaster</i>	pčelarica	Bee-eater	GS,P
24	<i>Hirundo rustica</i>	lastavica	Barn Swallow	GS
25	<i>Delichon urbica</i>	piljak	House Martin	GS
26	<i>Motacilla alba</i>	bijela pastirica	White Wagtail	G,P,Z
27	<i>Lanius collurio</i>	rusi svračak	Red-backed Shrike	GS,P
28	<i>Lanius senator</i>	riđoglavi svračak	Woodchat Shrike	GS,P
29	<i>Luscinia megarhynchos</i>	slavuj	Nightingale	GS
30	<i>Oenanthe hispanica</i>	primorska bjeloguza	Black-eared Wheatear	GS
31	<i>Monticola solitarius</i>	modrokos	Blue Rock Thrush	G,P
32	<i>Turdus merula</i>	kos	Blackbird	G,P,Z
33	<i>Sylvia atricapilla</i>	crnokapa grmuša	Blackcap	G,Z,P
34	<i>Sylvia communis</i>	grmuša pjenica	Whitethroat	GS,P
35	<i>Sylvia melanocephala</i>	crnoglava grmuša	Sardinian Warbler	G
36	<i>Sylvia cantillans</i>	bjelobrka grmuša	Subalpine Warbler	GS,P
37	<i>Emberiza cirrus</i>	crnogrla strnadica	Cirl Bunting	G
38	<i>Fringilla coelebs</i>	zeba	Chaffinch	G,Z,P
39	<i>Serinus serinus</i>	žutarica	Serin	G
40	<i>Carduelis chloris</i>	zelendur	Greenfinch	G
41	<i>Carduelis carduelis</i>	češljugar	Goldfinch	G,Z,P
42	<i>Accanthis cannabina</i>	juričica	Linnet	G
43	<i>Passer domesticus</i>	vrabac	House Sparrow	G
44	<i>Passer hispaniolensis</i>	španjolski vrabac	Spanish Sparrow	GS
45	<i>Oriolus oriolus</i>	vuga	Golden Oriole	GS,P
46	<i>Corvus cornix</i>	siva vrana	Hooded Crow	G
47	<i>Corvus corax</i>	gavran	Raven	G

U popis vrsta koje se mogu promatrati tijekom prvog dijela jeseni, a Lastovo je poznato kao značajan dio trans Jadranskog koridora ptičje selidbe, uvrštene su sve gnjezdarice stanarice, jesenske preletnice

i neke gnezdarice selice, konkretno kaukal (*Calonectris diomedea*) i smeđa čiopa (*Apus pallidus*), kojima reprodukcijski periodi traje do kraja rujna, te Eleonorin sokol, čiji reprodukcijski period traje kroz ljeto i do kraja rujna. Tih je vrsta 50:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	<i>Calonectris diomedea</i>	kaukal	Scopoli's Shearwater	G,GS
2	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	morski vranac	Shag	G
3	<i>Accipiter nisus</i>	kobac	Sparrowhawk	G?Z
4	<i>Buteo buteo</i>	škanjac	Common Buzzard	G?Z
5	<i>Falco tinnunculus</i>	vjetruša	Kestrel	G
6	<i>Falco eleonora</i>	Eleonorin sokol	Eleonora's Falcon	GS,P
7	<i>Falco peregrinus</i>	sivi sokol	Peregrine Falcon	G
8	<i>Coturnix coturnix</i>	prepelica	Quail	P
9	<i>Phasianus colchicus</i>	fazan	Pheasant	G
10	<i>Grus grus</i>	ždral	Crane	P
11	<i>Larus michahellis</i>	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
12	<i>Columba livia</i>	divlji golub	Rock Dove	G
13	<i>Streptopelia decaocto</i>	gugutka	Collared Dove	G
14	<i>Athene noctua</i>	sivi ćuk	Little Owl	G
15	<i>Apus pallidus</i>	smeđa čiopa	Pallid Swift	GS
16	<i>Upupa epops</i>	pupavac	Hoopoe	P
17	<i>Riparia riparia</i>	bregunica	Sand Martin	P
18	<i>Hirundo rustica</i>	lastavica	Barn Swallow	GS
19	<i>Delichon urbica</i>	piljak	House Martin	GS
20	<i>Motacilla flava</i>	žuta pastirica	Yellow Wagtail	P
21	<i>Motacilla alba</i>	bijela pastirica	White Wagtail	G,P,Z
22	<i>Anthus pratensis</i>	livadna trepteljka	Meadow Pipit	Z,P
23	<i>Lanius collurio</i>	rusi svračak	Red-backed Shrike	GS,P
24	<i>Lanius senator</i>	riđoglavi svračak	Woodchat Shrike	GS,P
25	<i>Saxicola rubetra</i>	smeđoglavi batić	Whinchat	P
26	<i>Oenanthe oenanthe</i>	sjeverna bjeloguza	Northern Wheatear	P
27	<i>Monticola solitarius</i>	modrokos	Blue Rock Thrush	G,P
28	<i>Turdus merula</i>	kos	Blackbird	G,P,Z
29	<i>Phylloscopus trochilus</i>	brezov zviždak	Willow Warbler	P
30	<i>Phylloscopus collybita</i>	zviždak	Chiffchaff	Z,P
31	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	šumski zviždak	Wood Warbler	P
32	<i>Sylvia atricapilla</i>	crnokapa grmuša	Blackcap	G,Z,P
33	<i>Sylvia borin</i>	siva grmuša	Garden Warbler	P
34	<i>Sylvia communis</i>	grmuša pjenica	Whitethroat	GS,P
35	<i>Sylvia curruca</i>	grmuša čevrljinka	Lesser Whitethroat	P
36	<i>Sylvia melanocephala</i>	crnoglava grmuša	Sardinian Warbler	G
37	<i>Sylvia cantillans</i>	bjelobrka grmuša	Subalpine Warbler	GS,P
38	<i>Regulus ignicapillus</i>	vatroglavi kraljić	Firecrest	Z,P
39	<i>Regulus regulus</i>	zlatoglavi kraljić	Goldcrest	Z,P
40	<i>Muscicapa striata</i>	muharica	Spotted Flycatcher	P
41	<i>Emberiza cirrus</i>	strnadica brkašica	Cirl Bunting	G
42	<i>Fringilla coelebs</i>	zeba	Chaffinch	G,Z,P

43	Serinus serinus	žutarica	Serin	G
44	Carduelis chloris	zelendur	Greenfinch	G
45	Carduelis carduelis	češljugar	Goldfinch	G,Z,P
46	Accanthis cannabina	juričica	Linnet	G
47	Passer domesticus	vrabac	House Sparrow	G
48	Passer hispaniolensis	španjolski vrabac	Spanish Sparrow	GS
49	Corvus cornix	siva vrana	Hooded Crow	G
50	Corvus corax	gavran	Raven	G

Tijekom kasne jeseni i zime na području Lastova uglavnom obitavaju gnjezdarice stanarice i vrste koje dolaze na zimovanje. Njih je 35:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	Phalacrocorax aristotelis	morski vranac	Shag	G
2	Accipiter nisus	kobac	Sparrowhawk	G?Z
3	Buteo buteo	škanjac	Common Buzzard	G?Z
4	Falco tinnunculus	vjetruša	Kestrel	G
5	Falco peregrinus	sivi sokol	Peregrine Falcon	G
6	Phasianus colchicus	fazan	Pheasant	G
7	Larus michahellis	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
8	Columba livia	divlji golub	Rock Dove	G
9	Columba palumbus	golub grivnjaš	Wood Pigeon	Z
10	Streptopelia decaocto	gugutka	Collared Dove	G
11	Athene noctua	sivi ćuk	Little Owl	G
12	Alcedo atthis	vodomar	Kingfisher	Z
13	Motacilla alba	bijela pastirica	White Wagtail	G,P,Z
14	Anthus pratensis	livadna trepteljka	Meadow Pipit	Z,P
15	Troglodytes troglodytes	palčić	Wren	Z
16	Erithacus rubecula	crvendač	Robin	Z
17	Phoenicurus ochruros	mrka crvenrepka	Black Redstart	Z
18	Monticola solitarius	modrokos	Blue Rock Thrush	G,P
19	Turdus merula	kos	Blackbird	G,P,Z
20	Turdus philomelos	drozd cikelj	Song Thrush	Z
21	Phylloscopus collybita	zviždak	Chiffchaff	Z,P
22	Sylvia atricapilla	crnokapa grmuša	Blackcap	G,Z,P
23	Sylvia melanocephala	crnoglava grmuša	Sardinian Warbler	G
24	Regulus ignicapillus	vatroglavi kraljić	Firecrest	Z,P
25	Regulus regulus	zlatoglavi kraljić	Goldcrest	Z,P
26	Muscicapa striata	muharica	Spotted Flycatcher	P
27	Emberiza cirrus	strnadica brkašica	Cirl Bunting	G
28	Fringilla coelebs	zeba	Chaffinch	G,Z,P
29	Serinus serinus	žutarica	Serin	G
30	Carduelis chloris	zelendur	Greenfinch	G
31	Carduelis carduelis	češljugar	Goldfinch	G,Z,P
32	Accanthis cannabina	juričica	Linnet	G
33	Passer domesticus	vrabac	House Sparrow	G
34	Corvus cornix	siva vrana	Hooded Crow	G

35	Corvus corax	gavran	Raven	G
----	--------------	--------	-------	---

Naravno da sve nabrojene vrste nisu ujedno i podjednako interesantne promatračima ptica, iako većina promatrača, kod obilaska neke lokacije, želi vidjeti što više vrsta, bez obzira da li su ih već prije vidjeli ili ne. No, ipak, njima nove i „teže“ vrste uvijek imaju prioritet.

Područje Parka prirode Lastovsko otočje ima neke vrste ptica koje spadaju u te, uvjetno nazvane „teže“ vrste, i to su, u slučaju Lastova, uglavnom „morske“ vrste. Pod spomenutim pojmom „morskih“ vrsta misli se na vrste ptica koje zaista obitavaju na moru, i njihova je biologija striktno vezana uz more, ali isto tako i na vrste koje su uz more vezane u smislu da za gniježđenje koriste izolirane otočiće ili nepristupačne, strme morske obale. U ovom slučaju to bi bile Lastovske populacije kaukala (*Calonectris diomedea*), gregule (*Puffinus yelkouan*), morskih vranaca (sredozemna podvrsta – *Phalacrocorax aristotelis desmarestii*), Eleonorinih sokolova (*Falco eleonora*), sivih sokolova (sredozemna podvrsta - *Falco peregrinus brookei*) i sredozemnih galebova (*Larus audouinii*).

Kopnene vrste na Lastovu su zanimljiv kompleks kontinentalnih vrsta, kao što su crnokapa grmuša (*Sylvia atricapilla*), grmuša pjenica (*Sylvia communis*), te, sa druge strane, tipično mediteranskih vrsta kao što su crnoglava grmuša (*Sylvia melanocephala*), bjelobrka grmuša (*Sylvia cantillans*), primorska bjeloguza (*Oenanthe hispanica*) ili smeđa čiopa (*Apus pallidus*). Posebne zanimljivosti kopnenog dijela Lastova su pješčani iskopi na lokaciji Prgovo, mjesto gniježđenja velike populacije pčelarica (*Merops apiaster*), pristupačni vrhovi otoka, sa kojih se dobro može pratiti migracija škanjaca osaša (*Pernis apivorus*) i drugih krupnijih migratornih vrsta, te lokve, pored kojih se često zadržavaju migratorne vrste vodenih ptica kao što su razne vrste čaplji, štijoka i ćurlina.

3. PROGRAMI PROMATRANJA PTICA

Kao što je rečeno, ptica ima skoro svugdje oko nas, i određeni dio ljudi voli ih promatrati. Obzirom da je promatranje ptica na određeni način postalo dio turističke ponude, dobro je znati tko, kada i gdje može promatrati koje vrste ptice. Unutar populacije promatrača ptica nalaze se skoro sve dobne skupine, a ujedno su i interesi promatrača različiti, pa je, shodno tomu, uputno program promatranja ptica razdijeliti na više razina.

Naravno da je većini promatrača u interesu vidjeti što više vrsta ptica, no, unatoč tomu, ne mogu sve skupine, uzimajući pritom dob i interese u obzir, na isti način boraviti na terenu (uključujući more) i promatrati sve postojeće vrste ptica. S tim u skladu napravljena su tri generalna programa za promatranje ptica – program za djecu dobi od 5. do 8. razreda osnovne škole, program za promatrače amatere, i program za, uvjetno rečeno, profesionalno promatranje ptica. Zapravo, vezano uz ovaj zadnje spomenuti program, treba pojasniti da teško da postoje profesionalni promatrači ptice kao takvi – u ovom slučaju radi se, ustvari, o kategoriji pasioniranih promatrača koji dolaze na teren/lokaciju izričito zbog nekih ciljanih vrsta ptica, odnosno, u smislu profesije, postoji kategorija promatrača koji žele napraviti visoko kvalitetne fotografije ptica, pa se tu, kod određenog broja promatrača, može govoriti o nekoj vrsti profesionalnosti.

- **Program za djecu od 5. do 8. razreda osnovne škole**

Djecu ovog uzrasta, od 10 do 15 godina, obično možemo svrstati u kategoriju generalno radoznalih, dakle skupinu koja želi vidjeti što više ptica, a opet još nisu potpuno svjesni kompleksnosti i svih mogućnosti, pa program promatranja ptica za taj uzrast ne treba biti previše kompliciran i zamoran. Na Lastovu se taj program može provesti jednodnevnim izletom po glavnom otoku, tijekom kojega bi se mogla vidjeti većina kopnenih vrsta, a posjetile bi se zanimljive i pticama bogate lokacije kao što su Prgovo, Lokavje, heliodrom, VINO polje i Pasadur.

Lokacije Prgovo, Lokavje i VINO polje dobre su zbog relativno velikog broja ptica, podjednako kvalitativno i kvantitativno, a i zbog lake pristupačnosti, tj, razvijene mreže prometnica i pristupnih puteva, sa kojih se ptice mogu lako uočiti i promatrati.

Prgovo

Također su interesantne zbog svoje mozaičnosti, tj, sastoje se od uređenih poljoprivrednih dijelova, te dijelova koji se ne koriste, pa su obrasli u grmlje ili imaju obilježja travnjaka. Na ovim lokacijama, ovisno o sezoni, posebno su zanimljive ptice iz skupine malih pjevica, kao što su razne vrste grmuša – crnokapa, bjelobrka, pjenica, crnoglava, zviždak i kraljići, slavuj, crvendać i batići, drozdova – kos i drozd cikelj, crnogrla strnadica, palčić i rusi svračak, koje se sve uglavnom zadržavaju po grmlju i u okolnim šumarcima, a lokacije često nadlijeću sive vrane, škanjci i kopci, tri vrste čiopa – bijela, smeđa i obična, i lastavice – piljak i lastavica.

Mužjak španjolskog vrapca, Prgovo

Rusi svračak, Lokavje

U šumarcima uz rub polja često se, tijekom proljeća, vide, odnosno čuju dvije zanimljive ptice – grlica i vuga.

Grlica

Posebnost lokacije Prgovo je gnjezdilišna kolonija pčelarica, koje se lako mogu promatrati u periodu od kraja travnja do sredine kolovoza. Na ovim lokacijama treba, u skladu s okolnostima, tj uočenom broju ptica, ostati dovoljno dugo da se zabilježi, tj vidi što više ptica. Konkretno, od 8 do 11 sati ujutro.

Popis vrsta koje mogu biti opažene na lokacijama Prgovo, Lokavje i Vino polje tijekom proljeća:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	Ardea purpurea	čaplja danguba	Purple Heron	P
2	Egretta garzetta	mala bijela čaplja	Little Egret	P
3	Ardeola ralloides	žuta čaplja	Squacco Heron	P
4	Nycticorax nycticorax	gak	Night Heron	P
5	Botaurus stellaris	bukavac	Bittern	P
6	Pernis apivorus	škanjac osaš	Honey Buzzard	P
7	Milvus migrans	crna lunja	Black Kite	P
8	Circaetus gallicus	zmijar	Short-toed Eagle	P
9	Circus aeruginosus	eja močvarica	Marsh Harrier	P
10	Accipiter nisus	kobac	Sparrowhawk	G?Z
11	Buteo buteo	škanjac	Common Buzzard	G?Z
12	Falco tinnunculus	vjetruša	Kestrel	G
13	Falco subbuteo	sokol grlaš	Hobby	P
14	Coturnix coturnix	prepelica	Quail	P
15	Phasianus colchicus	fazan	Pheasant	G
16	Grus grus	ždral	Crane	P
17	Rallus aquaticus	kokošica	Water Rail	P
18	Porzana porzana	riđa štijoka	Spotted Crake	P
19	Gallinula chloropus	mlakuša	Moorhen	P
20	Tringa glareola	prutka migavica	Wood Sandpiper	P
21	Scolopax rusticola	šljuka	Woodcock	P,Z
22	Larus michahellis	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
23	Columba livia	divlji golub	Rock Dove	G
24	Streptopelia turtur	grlica	Turtle Dove	GS
25	Cuculus canorus	kukavica	Cuckoo	GS
26	Apus melba	bijela čiopa	Alpine Swift	GS
27	Apus pallidus	smeđa čiopa	Pallid Swift	GS
28	Apus apus	čiopa	Swift	GS
29	Merops apiaster	pčelarica	Bee-eater	GS,P
30	Upupa epops	pupavac	Hoopoe	P
31	Riparia riparia	bregunica	Sand Martin	P
32	Hirundo rustica	lastavica	Barn Swallow	GS
33	Delichon urbica	piljak	House Martin	GS
34	Motacilla flava	žuta pastirica	Yellow Wagtail	P
35	Motacilla alba	bijela pastirica	White Wagtail	G,P,Z
36	Anthus pratensis	livadna trepteljka	Meadow Pipit	Z,P
37	Lanius collurio	rusi svračak	Red-backed Shrike	GS,P
38	Lanius senator	ridogłavi svračak	Woodchat Shrike	GS,P
39	Luscinia megarhynchos	slavuj	Nightingale	GS
40	Saxicola rubetra	smeđogłavi batić	Whinchat	P
41	Saxicola torquata	crnogłavi batić	Stonechat	P

42	Oenanthe oenanthe	sivkasta bjeloguza	Northern Wheatear	P
43	Turdus merula	kos	Blackbird	G,P,Z
44	Phylloscopus collybita	zviždak	Chiffchaff	Z,P
45	Sylvia atricapilla	crnokapa grmuša	Blackcap	G,Z,P
46	Sylvia borin	siva grmuša	Garden Warbler	P
47	Sylvia communis	grmuša pjenica	Whitethroat	GS,P
48	Sylvia melanocephala	crnoglava grmuša	Sardinian Warbler	G
49	Sylvia cantillans	bjelobrka grmuša	Subalpine Warbler	GS,P
50	Muscicapa striata	muharica	Spotted Flycatcher	P
51	Emberiza cirlus	strnadica brkašica	Cirl Bunting	G
52	Fringilla coelebs	zeba	Chaffinch	G,Z,P
53	Serinus serinus	žutarica	Serin	G
54	Carduelis chloris	zelendur	Greenfinch	G
55	Carduelis carduelis	češljugar	Goldfinch	G,Z,P
56	Accanthis cannabina	juričica	Linnet	G
57	Passer hispaniolensis	španjolski vrabac	Spanish Sparrow	GS
58	Oriolus oriolus	vuga	Golden Oriole	GS,P
59	Corvus cornix	siva vrana	Hooded Crow	G
60	Corvus corax	gavran	Raven	G

Popis vrsta koje mogu biti opažene na lokacijama Prgovo, Lokavje i Vino polje tijekom ljeta:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	Circaetus gallicus	zmijar	Short-toed Eagle	P
2	Accipiter nisus	kobac	Sparrowhawk	G?Z
3	Falco tinnunculus	vjetruša	Kestrel	G
4	Falco peregrinus	sivi sokol	Peregrine Falcon	G
5	Phasianus colchicus	fazan	Pheasant	G
6	Larus michahellis	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
7	Columba livia	divlji golub	Rock Dove	G
8	Streptopelia turtur	grlica	Turtle Dove	GS
9	Cuculus canorus	kukavica	Cuckoo	GS
10	Caprimulgus europaeus	leganj	Nightjar	GS
11	Apus melba	bijela čiopa	Alpine Swift	GS
12	Apus pallidus	smeđa čiopa	Pallid Swift	GS
13	Apus apus	čiopa	Swift	GS
14	Merops apiaster	pčelarica	Bee-eater	GS,P
15	Hirundo rustica	lastavica	Barn Swallow	GS
16	Hirundo daurica	daurska lastavica	Red-rumped Swallow	P,GS?
17	Delichon urbica	piljak	House Martin	GS
18	Motacilla alba	bijela pastirica	White Wagtail	G,P,Z
19	Lanius collurio	rusi svračak	Red-backed Shrike	GS,P
20	Lanius senator	riđoglavi svračak	Woodchat Shrike	GS,P
21	Luscinia megarhynchos	slavuj	Nightingale	GS
22	Turdus merula	kos	Blackbird	G,P,Z
23	Sylvia atricapilla	crnokapa grmuša	Blackcap	G,Z,P
24	Sylvia communis	grmuša pjenica	Whitethroat	GS,P
25	Sylvia melanocephala	crnoglava grmuša	Sardinian Warbler	G

26	<i>Sylvia cantillans</i>	bjelobrka grmuša	Subalpine Warbler	GS,P
27	<i>Emberiza cirulus</i>	crnogrla strnadica	Cirl Bunting	G
28	<i>Fringilla coelebs</i>	zeba	Chaffinch	G,Z,P
29	<i>Serinus serinus</i>	žutarica	Serin	G
30	<i>Carduelis chloris</i>	zelendur	Greenfinch	G
31	<i>Carduelis carduelis</i>	češljugar	Goldfinch	G,Z,P
32	<i>Accanthis cannabina</i>	juričica	Linnet	G
33	<i>Passer hispaniolensis</i>	španjolski vrabac	Spanish Sparrow	GS
34	<i>Oriolus oriolus</i>	vuga	Golden Oriole	GS,P
35	<i>Corvus cornix</i>	siva vrana	Hooded Crow	G
36	<i>Corvus corax</i>	gavran	Raven	G

Popis vrsta koje mogu biti opažene na lokacijama Prgovo, Lokavje i Vino polje tijekom jeseni:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	<i>Ardea purpurea</i>	čaplja danguba	Purple Heron	P
2	<i>Egretta garzetta</i>	mala bijela čaplja	Little Egret	P
3	<i>Ardeola ralloides</i>	žuta čaplja	Squacco Heron	P
4	<i>Nycticorax nycticorax</i>	gak	Night Heron	P
5	<i>Botaurus stellaris</i>	bukavac	Bittern	P
6	<i>Pernis apivorus</i>	škanjac osaš	Honey Buzzard	P
7	<i>Milvus migrans</i>	crna lunja	Black Kite	P
8	<i>Circaetus gallicus</i>	zmijar	Short-toed Eagle	P
9	<i>Circus aeruginosus</i>	eja močvarica	Marsh Harrier	P
10	<i>Accipiter nisus</i>	kobac	Sparrowhawk	G?Z
11	<i>Buteo buteo</i>	škanjac	Common Buzzard	G?Z
12	<i>Falco tinnunculus</i>	vjetruša	Kestrel	G
13	<i>Falco peregrinus</i>	sivi sokol	Peregrine Falcon	G
14	<i>Coturnix coturnix</i>	prepelica	Quail	P
15	<i>Phasianus colchicus</i>	fazan	Pheasant	G
16	<i>Grus grus</i>	ždral	Crane	P
17	<i>Rallus aquaticus</i>	kokošica	Water Rail	P
18	<i>Porzana porzana</i>	riđa štijoka	Spotted Crake	P
19	<i>Gallinula chloropus</i>	mlakuša	Moorhen	P
20	<i>Tringa glareola</i>	prutka migavica	Wood Sandpiper	P
21	<i>Scolopax rusticola</i>	šljuka	Woodcock	P,Z
22	<i>Larus michahellis</i>	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
23	<i>Columba livia</i>	divlji golub	Rock Dove	G
24	<i>Columba palumbus</i>	golub grivnjaš	Wood Pigeon	Z
25	<i>Cuculus canorus</i>	kukavica	Cuckoo	GS
26	<i>Apus melba</i>	bijela čiopa	Alpine Swift	GS
27	<i>Apus pallidus</i>	smeđa čiopa	Pallid Swift	GS
28	<i>Apus apus</i>	čiopa	Swift	GS
29	<i>Upupa epops</i>	pupavac	Hoopoe	P
30	<i>Riparia riparia</i>	bregunica	Sand Martin	P
31	<i>Hirundo rustica</i>	lastavica	Barn Swallow	GS
32	<i>Delichon urbica</i>	piljak	House Martin	GS
33	<i>Motacilla flava</i>	žuta pastirica	Yellow Wagtail	P

34	Motacilla alba	bijela pastirica	White Wagtail	G,P,Z
35	Anthus pratensis	livadna trepteljka	Meadow Pipit	Z,P
36	Anthus trivialis	prugasta trepteljka	Tree Pipit	P
37	Lanius collurio	rusi svračak	Red-backed Shrike	GS,P
38	Lanius senator	ridoglavni svračak	Woodchat Shrike	GS,P
39	Phoenicurus ochruros	mrka crvenrepka	Black Redstart	Z
40	Phoenicurus phoenicurus	šumska crvenrepka	Redstart	P
41	Saxicola rubetra	smeđoglavni batić	Whinchat	P
42	Saxicola torquata	crnoglavni batić	Stonechat	P
43	Oenanthe oenanthe	sivkasta bjeloguza	Northern Wheatear	P
44	Turdus merula	kos	Blackbird	G,P,Z
45	Phylloscopus trochilus	brezov zviždak	Willow Warbler	P
46	Phylloscopus collybita	zviždak	Chiffchaff	Z,P
47	Sylvia atricapilla	crnokapa grmuša	Blackcap	G,Z,P
48	Sylvia borin	siva grmuša	Garden Warbler	P
49	Sylvia communis	grmuša pjenica	Whitethroat	GS,P
50	Sylvia curruca	grmuša čevrljinka	Lesser Whitethroat	P
51	Sylvia melanocephala	crnoglava grmuša	Sardinian Warbler	G
52	Sylvia cantillans	bjelobrka grmuša	Subalpine Warbler	GS,P
53	Muscicapa striata	muharica	Spotted Flycatcher	P
54	Ficedula hypoleuca	crnoglava muharica	Pied Flycatcher	P
55	Emberiza cirrus	crnogrla strnadica	Cirl Bunting	G
56	Fringilla coelebs	zeba	Chaffinch	G,Z,P
57	Serinus serinus	žutarica	Serin	G
58	Carduelis chloris	zelendur	Greenfinch	G
59	Carduelis carduelis	češljugar	Goldfinch	G,Z,P
60	Accanthis cannabina	juričica	Linnet	G
61	Passer hispaniolensis	španjolski vrabac	Spanish Sparrow	GS
62	Corvus cornix	siva vrana	Hooded Crow	G
63	Corvus corax	gavran	Raven	G

Popis vrsta koje mogu biti opažene na lokacijama Prgovo, Lokavje i Vino polje tijekom zime:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	Accipiter nisus	kobac	Sparrowhawk	G?Z
2	Accipiter gentilis	jastreb	Goshawk	Z
3	Buteo buteo	škanjac	Common Buzzard	G?Z
4	Falco tinnunculus	vjetruša	Kestrel	G
5	Falco peregrinus	sivi sokol	Peregrine Falcon	G
6	Phasianus colchicus	fazan	Pheasant	G
7	Larus michahellis	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
8	Columba livia	divlji golub	Rock Dove	G
9	Columba palumbus	golub grivnjaš	Wood Pigeon	Z
10	Alauda arvensis	poljska ševa	Skylark	Z
11	Anthus pratensis	livadna trepteljka	Meadow Pipit	Z,P
12	Troglodytes troglodytes	palčić	Wren	Z
13	Prunella modularis	popić	Dunnock	Z
14	Erithacus rubecula	crvendač	Robin	Z

15	Phoenicurus ochruros	mrka crvenrepka	Black Redstart	Z
16	Turdus merula	kos	Blackbird	G,P,Z
17	Turdus pilaris	drozd bravenjak	Fieldfare	Z,P
18	Turdus philomelos	drozd cikelj	Song Thrush	Z
19	Phylloscopus collybita	zviždak	Chiffchaff	Z,P
20	Sylvia atricapilla	crnokapa grmuša	Blackcap	G,Z,P
21	Sylvia melanocephala	crnoglava grmuša	Sardinian Warbler	G
22	Regulus ignicapillus	vatroglavi kraljić	Firecrest	Z,P
23	Regulus regulus	zlatoglavi kraljić	Goldcrest	Z,P
24	Emberiza cirius	strnadica brkašica	Cirl Bunting	G
25	Fringilla coelebs	zeba	Chaffinch	G,Z,P
26	Serinus serinus	žutarica	Serin	G
27	Carduelis chloris	zelendur	Greenfinch	G
28	Carduelis spinus	čižak	Siskin	Z,P
29	Carduelis carduelis	češljugar	Goldfinch	G,Z,P
30	Accanthis cannabina	juričica	Linnet	G
31	Corvus cornix	siva vrana	Hooded Crow	G
32	Corvus corax	gavran	Raven	G

Na heliodrom treba otići zbog izvrsnog vidikovca prema prekrasnoj, a slabo dostupnoj južnoj obali otoka, te malo drugačijih vrsta ptica koje se, u uglavnom kamenjarskom okolišu mogu vidjeti – gavran, sivi sokol, vjetruša, mrka crvenrepka, sjeverna i primorska bjeloguza te livadna i primorska trepteljka.

Pogled sa heliodroma na južnu obalu Lastova

Mužjak primorske bjeloguze sa hranom za mladunce u kljunu

Tijekom sezone selidbe, tijekom proljetnih i jesenskih mjeseci, ova lokacija je dobra za promatranje preletnica, od kojih svakako treba spomenuti škanjce osaše i ždralove. Lokacija je otvorena, pa se ptice mogu vidjeti i za njihove smanjene aktivnosti, tijekom srednjeg dijela dana, od 11 do 13 sati.

Popis vrsta koje mogu biti opažene na lokaciji heliodrom tijekom proljeća:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	<i>Pernis apivorus</i>	škanjac osaš	Honey Buzzard	P
2	<i>Milvus migrans</i>	crna lunja	Black Kite	P
3	<i>Circaetus gallicus</i>	zmijar	Short-toed Eagle	P
4	<i>Circus aeruginosus</i>	eja močvarica	Marsh Harrier	P
5	<i>Falco tinnunculus</i>	vjetruša	Kestrel	G
6	<i>Falco peregrinus</i>	sivi sokol	Peregrine Falcon	G
7	<i>Grus grus</i>	ždral	Crane	P
8	<i>Larus michahellis</i>	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
9	<i>Columba livia</i>	divlji golub	Rock Dove	G
10	<i>Apus melba</i>	bijela čiopa	Alpine Swift	GS
11	<i>Apus pallidus</i>	smeđa čiopa	Pallid Swift	GS
12	<i>Apus apus</i>	čiopa	Swift	GS
13	<i>Riparia riparia</i>	bregunica	Sand Martin	P
14	<i>Hirundo rustica</i>	lastavica	Barn Swallow	GS
15	<i>Delichon urbica</i>	piljak	House Martin	GS
16	<i>Anthus campestris</i>	primorska trepteljka	Tawny Pipit	P
17	<i>Phoenicurus ochruros</i>	mrka crvenrepka	Black Redstart	Z
18	<i>Oenanthe oenanthe</i>	sivkasta bjeloguza	Northern Wheatear	P
19	<i>Oenanthe hispanica</i>	primorska bjeloguza	Black-eared Wheatear	GS

20	Monticola solitarius	modrokos	Blue Rock Thrush	G,P
21	Sylvia melanocephala	crnoglava grmuša	Sardinian Warbler	G
22	Sylvia cantillans	bjelobrka grmuša	Subalpine Warbler	GS,P
23	Accanthis cannabina	juričica	Linnet	G
24	Corvus cornix	siva vrana	Hooded Crow	G
25	Corvus corax	gavran	Raven	G

Popis vrsta koje mogu biti opažene na lokaciji heliodrom tijekom ljeta:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	Falco tinnunculus	vjetruša	Kestrel	G
2	Falco peregrinus	sivi sokol	Peregrine Falcon	G
3	Larus michahellis	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
4	Columba livia	divlji golub	Rock Dove	G
5	Apus melba	bijela čiopa	Alpine Swift	GS
6	Apus pallidus	smeđa čiopa	Pallid Swift	GS
7	Apus apus	čiopa	Swift	GS
8	Hirundo rustica	lastavica	Barn Swallow	GS
9	Delichon urbica	piljak	House Martin	GS
10	Anthus campestris	primorska trepteljka	Tawny Pipit	P
11	Oenanthe hispanica	primorska bjeloguza	Black-eared Wheatear	GS
12	Monticola solitarius	modrokos	Blue Rock Thrush	G,P
13	Sylvia melanocephala	crnoglava grmuša	Sardinian Warbler	G
14	Sylvia cantillans	bjelobrka grmuša	Subalpine Warbler	GS,P
15	Accanthis cannabina	juričica	Linnet	G
16	Corvus cornix	siva vrana	Hooded Crow	G
	Corvus corax	gavran	Raven	G

Popis vrsta koje mogu biti opažene na lokaciji heliodrom tijekom jeseni:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	Pernis apivorus	škanjac osaš	Honey Buzzard	P
2	Milvus migrans	crna lunja	Black Kite	P
3	Circaetus gallicus	zmijar	Short-toed Eagle	P
4	Circus aeruginosus	eja močvarica	Marsh Harrier	P
5	Falco tinnunculus	vjetruša	Kestrel	G
6	Falco peregrinus	sivi sokol	Peregrine Falcon	G
7	Grus grus	ždral	Crane	P
8	Larus michahellis	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
9	Columba livia	divlji golub	Rock Dove	G
10	Apus melba	bijela čiopa	Alpine Swift	GS
11	Apus pallidus	smeđa čiopa	Pallid Swift	GS
12	Riparia riparia	bregunica	Sand Martin	P
13	Hirundo rustica	lastavica	Barn Swallow	GS
14	Hirundo daurica	daurska lastavica	Red-rumped Swallow	P,GS?
15	Delichon urbica	piljak	House Martin	GS
16	Phoenicurus ochruros	mrka crvenrepka	Black Redstart	Z
17	Oenanthe oenanthe	sjeverna bjeloguza	Northern Wheatear	P

18	Oenanthe hispanica	primorska bjeloguza	Black-eared Wheatear	GS
19	Monticola solitarius	modrokos	Blue Rock Thrush	G,P
20	Oriolus oriolus	vuga	Golden Oriole	GS,P
21	Corvus cornix	siva vrana	Hooded Crow	G
22	Corvus corax	gavran	Raven	G

Popis vrsta koje mogu biti opažene na lokaciji heliodrom tijekom zime:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	Accipiter nisus	kobac	Sparrowhawk	G?Z
2	Falco tinnunculus	vjetruša	Kestrel	G
3	Falco peregrinus	sivi sokol	Peregrine Falcon	G
4	Larus michahellis	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
5	Columba livia	divlji golub	Rock Dove	G
6	Erithacus rubecula	crvendač	Robin	Z
7	Phoenicurus ochruros	mrka crvenrepka	Black Redstart	Z
8	Sylvia melanocephala	crnoglava grmuša	Sardinian Warbler	G
9	Corvus cornix	siva vrana	Hooded Crow	G
10	Corvus corax	gavran	Raven	G

Da bi se iskoristila poslijepodnevna povećana aktivnost ptica, Pasadur je lokacija na kojoj se, iz neposredne blizine i sa lakoćom mogu vidjeti neke tipične vodene, odnosno morske ptice, kao što su morski vranac i galeb klaukavac. Uz morsku obalu se često zadržavaju siva i mala bijela čaplja, žuta, gorska i bijela pastirica i vodomar.

Vodomar za zimovanja u Pasaduru

Posebnost ove lokacije je gnijezdeća populacija gugutki, koje se, u odnosu na kopno Lastova, zadržavaju uglavnom samo na području Pasadura. Lokaciju treba obići tijekom poslijepodnevni sati, a, ovisno o sezoni, odnosno dobu godine, to je sat vremena u periodu od 15 do 18 sati.

Jato ždralova, za vrijeme proljetnog preleta, snimljeni 4. travnja 2011. nad otočićem Makarac

Gugutka – gnjezdarica stanarica na Lastovu je karakteristična za Pasadur

Popis vrsta koje mogu biti opažene na lokaciji Pasadur tijekom proljeća:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	Phalacrocorax aristotelis	morski vranac	Shag	G
2	Ardea cinerea	siva čaplja	Grey Heron	P
3	Egretta garzetta	mala bijela čaplja	Little Egret	P
4	Ardeola ralloides	žuta čaplja	Squacco Heron	P
5	Nycticorax nycticorax	gak	Night Heron	P
6	Anas querquedula	patka pupčanica	Garganey	P
7	Pernis apivorus	škanjac osaš	Honey Buzzard	P
8	Grus grus	ždral	Crane	P
9	Tringa glareola	prutka migavica	Wood Sandpiper	P
10	Actitis hypoleucos	mala prutka	Common Sandpiper	P
11	Larus michahellis	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
12	Streptopelia turtur	grlica	Turtle Dove	GS
13	Streptopelia decaocto	gugutka	Collared Dove	G
14	Apus pallidus	smeđa čiopa	Pallid Swift	GS
15	Apus apus	čiopa	Swift	GS
16	Hirundo rustica	lastavica	Barn Swallow	GS
17	Delichon urbica	piljak	House Martin	GS
18	Motacilla flava	žuta pastirica	Yellow Wagtail	P
19	Motacilla cinerea	gorska pastirica	Grey Wagtail	Z
20	Motacilla alba	bijela pastirica	White Wagtail	G,P,Z
21	Luscinia megarhynchos	slavuj	Nightingale	GS
22	Phoenicurus ochruros	mrka crvenrepka	Black Redstart	Z
23	Turdus merula	kos	Blackbird	G,P,Z
24	Sylvia atricapilla	crnokapa grmuša	Blackcap	G,Z,P
25	Sylvia melanocephala	crnoglava grmuša	Sardinian Warbler	G
26	Sylvia cantillans	bjelobrka grmuša	Subalpine Warbler	GS,P
27	Fringilla coelebs	zeba	Chaffinch	G,Z,P
28	Serinus serinus	žutarica	Serin	G
29	Corvus cornix	siva vrana	Hooded Crow	G

Popis vrsta koje mogu biti opažene na lokaciji Pasadur tijekom ljeta:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	Phalacrocorax aristotelis	morski vranac	Shag	G
2	Larus michahellis	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
3	Streptopelia turtur	grlica	Turtle Dove	GS
4	Streptopelia decaocto	gugutka	Collared Dove	G
5	Apus melba	bijela čiopa	Alpine Swift	GS
6	Apus pallidus	smeđa čiopa	Pallid Swift	GS
7	Apus apus	čiopa	Swift	GS
8	Hirundo rustica	lastavica	Barn Swallow	GS
9	Delichon urbica	piljak	House Martin	GS
10	Motacilla alba	bijela pastirica	White Wagtail	G,P,Z
11	Luscinia megarhynchos	slavuj	Nightingale	GS
12	Turdus merula	kos	Blackbird	G,P,Z
13	Sylvia atricapilla	crnokapa grmuša	Blackcap	G,Z,P

14	<i>Sylvia melanocephala</i>	crnoglava grmuša	Sardinian Warbler	G
15	<i>Sylvia cantillans</i>	bjelobrka grmuša	Subalpine Warbler	GS,P
16	<i>Fringilla coelebs</i>	zeba	Chaffinch	G,Z,P
17	<i>Serinus serinus</i>	žutarica	Serin	G
18	<i>Corvus cornix</i>	siva vrana	Hooded Crow	G

Popis vrsta koje mogu biti opažene na lokaciji Pasadur tijekom jeseni:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	morski vranac	Shag	G
2	<i>Ardea cinerea</i>	siva čaplja	Grey Heron	P
3	<i>Egretta garzetta</i>	mala bijela čaplja	Little Egret	P
4	<i>Ardeola ralloides</i>	žuta čaplja	Squacco Heron	P
5	<i>Anas querquedula</i>	patka pupčanica	Garganey	P
6	<i>Pernis apivorus</i>	škanjac osaš	Honey Buzzard	P
7	<i>Accipiter nisus</i>	kobac	Sparrowhawk	G?Z
8	<i>Falco tinnunculus</i>	vjetruša	Kestrel	G
9	<i>Tringa glareola</i>	prutka migavica	Wood Sandpiper	P
10	<i>Actitis hypoleucos</i>	mala prutka	Common Sandpiper	P
11	<i>Larus michahellis</i>	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
12	<i>Streptopelia decaocto</i>	gugutka	Collared Dove	G
13	<i>Apus pallidus</i>	smeđa čiopa	Pallid Swift	GS
14	<i>Alcedo atthis</i>	vodomar	Kingfisher	Z
15	<i>Hirundo rustica</i>	lastavica	Barn Swallow	GS
16	<i>Delichon urbica</i>	piljak	House Martin	GS
17	<i>Motacilla flava</i>	žuta pastirica	Yellow Wagtail	P
18	<i>Motacilla cinerea</i>	gorska pastirica	Grey Wagtail	Z
19	<i>Motacilla alba</i>	bijela pastirica	White Wagtail	G,P,Z
20	<i>Erithacus rubecula</i>	crvendač	Robin	Z
21	<i>Phoenicurus ochruros</i>	mrka crvenrepka	Black Redstart	Z
22	<i>Turdus merula</i>	kos	Blackbird	G,P,Z
23	<i>Sylvia atricapilla</i>	crnokapa grmuša	Blackcap	G,Z,P
24	<i>Sylvia melanocephala</i>	crnoglava grmuša	Sardinian Warbler	G
25	<i>Fringilla coelebs</i>	zeba	Chaffinch	G,Z,P
26	<i>Serinus serinus</i>	žutarica	Serin	G
27	<i>Corvus cornix</i>	siva vrana	Hooded Crow	G

Popis vrsta koje mogu biti opažene na lokaciji Pasadur tijekom zime:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	morski vranac	Shag	G
2	<i>Ardea cinerea</i>	siva čaplja	Grey Heron	P
3	<i>Accipiter nisus</i>	kobac	Sparrowhawk	G?Z
4	<i>Falco tinnunculus</i>	vjetruša	Kestrel	G
5	<i>Actitis hypoleucos</i>	mala prutka	Common Sandpiper	P
6	<i>Larus michahellis</i>	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
7	<i>Streptopelia decaocto</i>	gugutka	Collared Dove	G
8	<i>Alcedo atthis</i>	vodomar	Kingfisher	Z

9	Motacilla cinerea	gorska pastirica	Grey Wagtail	Z
10	Motacilla alba	bijela pastirica	White Wagtail	G,P,Z
11	Troglodytes troglodytes	palčić	Wren	Z
12	Prunella modularis	popić	Dunnock	Z
13	Erithacus rubecula	crvendač	Robin	Z
14	Phoenicurus ochruros	mrka crvenrepka	Black Redstart	Z
15	Turdus merula	kos	Blackbird	G,P,Z
16	Phylloscopus collybita	zviždak	Chiffchaff	Z,P
17	Sylvia atricapilla	crnokapa grmuša	Blackcap	G,Z,P
18	Sylvia melanocephala	crnoglava grmuša	Sardinian Warbler	G
19	Regulus ignicapillus	vatroglavi kraljić	Firecrest	Z,P
20	Regulus regulus	zlatoglavi kraljić	Goldcrest	Z,P
21	Fringilla coelebs	zeba	Chaffinch	G,Z,P
22	Serinus serinus	žutarica	Serin	G
23	Corvus cornix	siva vrana	Hooded Crow	G

Vodič za ovaj program morao bi znati što više podataka o lokalnim vrstama ptica i što više generalnih podataka o prirodnim i kulturnim značajkama otoka Lastovo, a program bi se mogao provoditi tijekom čitave godine. Grupe djece ne bi trebale biti veće od 10-tak osoba, i to iz dva presudna razloga – veće grupe više uznemiravaju ptice, a ujedno je vodiču teže ostvariti kvalitetnu komunikaciju sa svim članovima grupe ako je veća od preporučene.

- **Program za promatrače amatere**

Promatrači amateri nisu tako zahtjevna kategorija kao prije spomenuti „profesionalci“, ali su ipak zahtjevniji od osnovnoškolskog uzrasta. Obzirom na ozbiljnost ove kategorije, program treba organizirati tako da promatrači vide što više vrsta ptica na što više lokacija na glavnom otoku, a isto tako i na moru. Promatranje, tj obilazak, trebalo bi organizirati u obliku dvodnevno izleta, gdje bi se, tijekom jednog dana, obilazile interesantne i pticama bogate lokacije na kopnu Lastova, a drugog dana birane lokacije na moru, sa naglaskom na lokacije za koje je od prije poznato da obiluju „morskim“ vrstama ptica.

Obzirom na spomenutu okolnost o dnevnim aktivnostima ptica, kopnenu turu na glavnom otoku treba organizirati na način da se tijekom jutra, sa početkom najkasnije oko 8 sati, posjete lokacije sa najviše najinteresantnijih vrsta ptica, pa tako treba započeti na lokaciji Prgovo, u blizini kolonije pčelarica, gdje bi se ujedno moglo vidjeti još puno interesantnih vrsta, što ovisi o dijelu sezone kad se tura organizira.

Tijekom proljeća i početkom ljeta, jedna od najinteresantnijih vrsta su mnogobrojne pčelarice, gnjezdarice selice na lokaciji Prgovo. Pored njih, zanimljivi su i brojni pripadnici više vrsta grmuša – crnokape, bjelobrke, crnoglave i nešto rijede grmuše pjenice, dok se, za vrijeme proljetne i jesenske seobe mogu vidjeti i brojne sive grmuše i zvišci. Brojni su i sveprisutni kosovi, a tijekom zimskog perioda drozdovi cikselji, crvendaći, palčići i dvije vrste kraljića, vatroglavi i zlatoglavi. Zanimljive proljetne/ljetne vrste su grlica i vuga, dok su za zimovanju brojni škanjci i kopci. Zanimljiva vrsta je i stanarica strnadica brkašica, a tijekom jesensko proljetne migracije brojni pupavci i prepelice.

Mužjak crnogrele strnadice u teritorijanom pjevu

Prepelica za jesenske selidbe, skrivena u niskom raslinju na Prgovu

Sličan sastav ornitofaune imaju i dvije druge predložene lokacije, Lokavje i Vino polje, na kojima, za razliku od Prgova, postoje i slatkvodne vodene površine u obliku lokava, pa se, tijekom proljetno jesenske migracije, tu mogu vidjeti vrste kao što su mala bijela čaplja, žuta čaplja i gak, riđa štijoka i mlakuša, a povremeno i bukavac.

Mala bijela čaplja uz lokvu na Lokavju

Bukavac – rijetka preletnica Lastova, snimljen u vinogradu na Lokavju, 03. travnja 2012.

Prutka migavica, redovita preletnica Lastova

Izuzetno rijetka preletnica, stepska eja. Ovaj odrasli mužjak snimljen je nad Lokavjem, 03. travnja 2012.

Nad poljima redovito, u potrazi za hranom, prelijeću bijela, smeđa i obična čiopta, piljci i lastavice, dok su zimi brojna jata livadnih trepteljki i zeba. U ovisnosti o dobu godine, ove lokacije treba razgledati do 11 sati prijepodne.

Da bi se promatračima u ovom programu moglo ponuditi još interesantnih Lastovskih ptica, turu treba nastaviti obilaskom lokacija Veje i Male stijene, gdje postoji mogućnost da se vidi sivi sokol.

Sivi sokol na lokaciji Veje stijene

Ovu lokaciju treba obići sa puno opreza, obzirom da je sivi sokol izuzetno osjetljiv na uznemiravanje, a i sama lokacija je riskantna kod pristupa, pa promatranje treba obaviti iz što veće daljine. Pored sivih sokolova, tijekom proljeća i ljeta na lokaciji se mogu vidjeti i jata bijelih i smeđih čiopta, te modrokos i gavranovi. Obzirom na veliku mogućnost uznemiravanja, na lokaciji se treba zadržati do maksimalno pola sata, tj. napustiti je odmah nakon uočavanja sivog sokola.

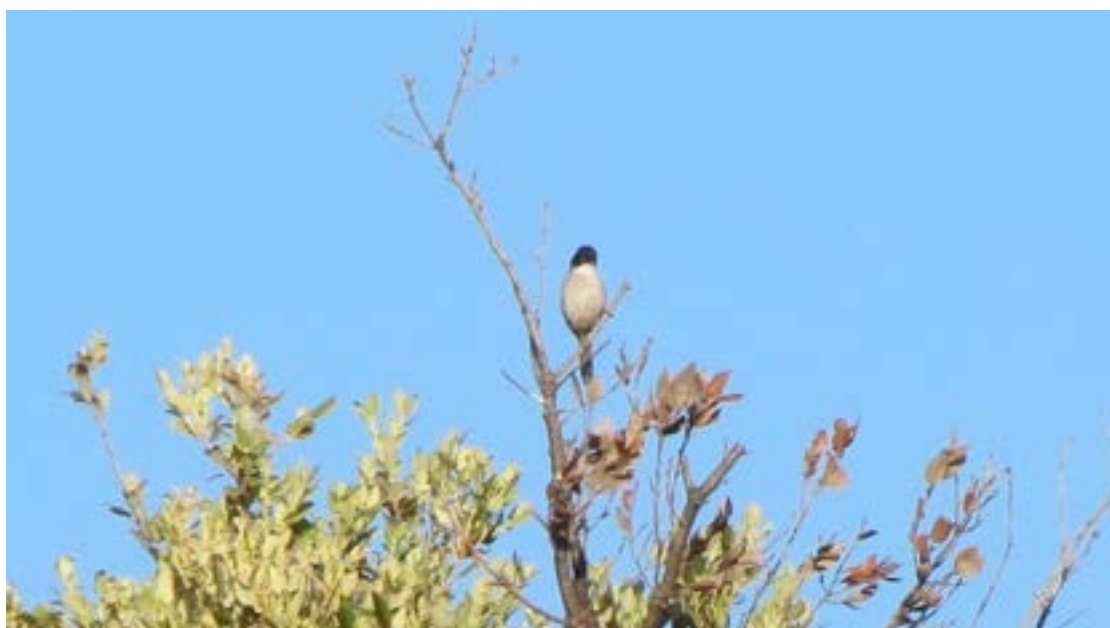
Lokacija heliodrom je dobra zbog otvorenosti i nudi malo drugačiju sliku ornitofaune. Uglavnom je kamenjarska, sa prorijeđenom makijom, pa postoji dobra mogućnost da se vide primorska bjeloguza, modrokos, gavran, vjetruša i, tijekom proljeća i jeseni, tj. tijekom perioda selidbe, više vrsta selica od malih, kao što su sjeverna bjeloguza, šumska crvenrepka i prugasta trepteljka, do velikih, kao što su škanjac osaš, zmijar, eja močvarica i ždral.

Mužjak eje močvarice u preletu

Zbog otvorenosti staništa na lokaciji, posjeta se može obaviti tijekom perioda poslijepodnevne aktivnosti ptica, ovisno o dobu godine od 13 do 18 sati, a u trajanju od jednog do dva sata.

Na svim ovim lokacijama mogu se vidjeti ptice popisane u tabličnim pregledima u prethodnom poglavlju.

Mužjak crnoglave grmuše

Drugi dan ture za promatrače amatere treba organizirati vožnjom brodom, tijekom koje bi se posjetile lokacije za koje se zna da imaju interesantnih morskih vrsta ptica i drugih vrsta, čija je biologija vezana uz more. Početak ove ture bilo bi dobro organizirati u ranijim jutarnjim satima, sa polaskom iz luke najkasnije u 7 sati, zbog toga što se dosta vremena potroši u vožnjama od lokacije do lokacije. Obzirom na vrste koje su prioritetni predmet promatranja – kaukali, gregule, morski vranci, Eleonorini sokolovi, sivi sokolovi i sredozemni galebovi, potrebno je obići lokacije na kojima ove vrste obitavaju ili se intenzivno zadržavaju.

Posjeta istočnom dijelu Lastovskog akvatorija, otočnim skupinama Lastovnjaci i Vrhovnjaci, te vožnja uz južnu obalu Lastova, omogućila bi da se većina interesantnih vrsta vidi dok traže hranu nad morskom pučinom, ili u blizini lokacija na kojima se gnijezde.

Otočić Tajan

Skupina kaukala na površini mora kod otočića Sestrica, 04. lipnja 2016.

Naravno da se ni u jednom ni u drugom slučaju, dakle ni kod jata ptica koje se hrane, ni uz obale otoka na kojima se gnijezde, ne treba predugo zadržavati, te također treba ostati na udaljenosti koja će promatračima osigurati dobar pogled na ptice, a da se ptice pritom ne uznemiravaju, tj da normalno obavljaju svoje aktivnosti. Vrste koje se očekivano mogu vidjeti su kaukali, gregule, morski vranc, sivi sokolovi, sredozemni galebovi, galebovi klaukavci i crvenokljune čigre.

Sredozemni galeb

Morski vranac

Pored ovih, ovisno o dobu godine, moguće je vidjeti još neke gnjezdarice, kao što su tri vrste čiopa – bijelu, smeđu i običnu, divlje golubove, i još čitav niz vrsta koje sele preko ovog akvatorija, a otoke koriste kao odmorišta.

Rascvjetano grmlje drvenaste stole (*Lavatera arborea*) na otočiću Glavat, odmorište i hranilište malih ptica selica

Tijekom obilaska, koji bi trebao završiti oko 13 sati, brzinu vožnje broda treba prilagođavati na način da se, zbog uštede vremena, brže vozi između lokacija, a sasvim sporo uz lokacije, posebno u situacijama kad se uoče ptice.

Popis vrsta ptica koje se tijekom proljeća mogu vidjeti na Vrhovnjacima:

R.br	vrsta	Hrvatski naziv	Engleski naziv	status
1	<i>Calonectris diomedea</i>	kaukal	Scopoli's Shearwater	G,GS
2	<i>Puffinus yelkouan</i>	gregula	Yelkouan Shearwater	GS
3	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	morski vranac	Shag	G
4	<i>Ardea cinerea</i>	siva čaplja	Grey Heron	P
5	<i>Egretta garzetta</i>	mala bijela čaplja	Little Egret	P
6	<i>Ardeola ralloides</i>	žuta čaplja	Squacco Heron	P
7	<i>Nycticorax nycticorax</i>	gak	Night Heron	P
8	<i>Anas querquedula</i>	patka pupčanica	Garganey	P
9	<i>Pernis apivorus</i>	škanjac osaš	Honey Buzzard	P
10	<i>Milvus migrans</i>	crna lunja	Black Kite	P
11	<i>Falco tinnunculus</i>	vjetruša	Kestrel	G
12	<i>Falco eleonorae</i>	Eleonorin sokol	Eleonora's Falcon	GS,P
13	<i>Falco peregrinus</i>	sivi sokol	Peregrine Falcon	G
14	<i>Grus grus</i>	ždral	Crane	P
15	<i>Himantopus himantopus</i>	vlastelica	Black-winged Stilt	P
16	<i>Numenius phaeopus</i>	prugastii pozviždač	Whimbrel	P
17	<i>Numenius arquata</i>	veliki pozviždač	Curlew	P
18	<i>Larus audouinii</i>	sredozemni galeb	Audouin's Gull	GS
19	<i>Larus michahellis</i>	galeb klaukavac	Yellow-legged Gull	G,Z
20	<i>Larus melanocephalus</i>	crnoglavi galeb	Mediterranean Gull	P
21	<i>Larus minutus</i>	mali galeb	Little Gull	P
22	<i>Chlidonias hybrida</i>	bjelobrada čigra	Whiskered Tern	P
23	<i>Sterna hirundo</i>	crvenokljuna čigra	Common Tern	GS,P
24	<i>Columba livia</i>	divlji golub	Rock Dove	G
25	<i>Apus melba</i>	bijela čiopa	Alpine Swift	GS
26	<i>Apus pallidus</i>	smeđa čiopa	Pallid Swift	GS
27	<i>Apus apus</i>	čiopa	Swift	GS
28	<i>Motacilla flava</i>	žuta pastirica	Yellow Wagtail	P
29	<i>Anthus pratensis</i>	livadna trepteljka	Meadow Pipit	Z,P
30	<i>Anthus trivialis</i>	prugasta trepteljka	Tree Pipit	P
31	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	šumska crvenrepka	Redstart	P
32	<i>Saxicola rubetra</i>	smeđoglavi batić	Whinchat	P
33	<i>Saxicola torquata</i>	crnoglavi batić	Stonechat	P
34	<i>Oenanthe oenanthe</i>	sjeverna bjeloguza	Northern Wheatear	P
35	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	trstenjak rogožar	Sedge Warbler	P
36	<i>Phylloscopus trochilus</i>	brezov zviždak	Willow Warbler	P
37	<i>Phylloscopus collybita</i>	zviždak	Chiffchaff	Z,P
38	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	šumski zviždak	Wood Warbler	P

39	Sylvia borin	siva grmuša	Garden Warbler	P
40	Muscicapa striata	muharica	Spotted Flycatcher	P

Posjet otoku Sušcu, na zapadnoj strani Lastovskog akvatorija, može se organizirati prema potrebi, tj u skladu sa zahtjevima promatrača. Sušac je dobra destinacija za promatranje sivih sokolova, tijekom sezone selidbe izvrsna je lokacija za promatranje selidbe škanjaca osaša i drugih grabljivica, a tijekom ljeta i rane jeseni esencijalan je za promatranje Eleonorinih sokolova.

Posjetu Sušcu moguće je organizirati tijekom popodnevnih sati, nakon jutarnjeg obilaska istočnog akvatorija, sa polaskom, u ovisnosti o dobu godine, od 13 do 14 sati, sa obilaskom otoka koji bi vremenski trajao do 2 sata.

Provedba programa za promatrače amatere, posebno obilazak morskih lokacija, preporuča se tijekom proljeća, kad je prisutan najveći broj najzanimljivijih vrsta, i kad su one „najvidljivije“.

Preporučena veličina grupe je do 10 osoba, jer veće grupe svojom nazočnošću izazivaju veću uznemirenost ptica, a vodiču je teže održavati učinkovitu komunikaciju.

Vodič za ovaj program mora odgovarati svim kriterijima opisanim u poglavlju o profilu vodiča, a tijekom ture na moru mora dobro komunicirati sa skiperom.

- **Program za tzv. profesionalno promatranje ptica**

Kao što je spomenuto, postoji kategorija promatrača ptica koji dolaze promatrati i/ili fotografirati ciljane vrste ptica, i obično nisu pretjerano zainteresirani za ostale vrste kojih ima na lokacijama (iako to nije isključeno). Najčešće se radi o pojedincima, ili malim grupama od 2 – 3 osobe, što obično olakšava komunikaciju i vođenje inače zahtjevne ture.

Toj kategoriji promatrača treba osigurati prijevoz na odabranu lokaciju, za koju se već od prije zna da se predmetna vrsta (ili vrste) na njoj učestalo zadržava ili pojavljuje. Statistički, vrste koje su toj kategoriji promatrača zanimljive su spomenute „morske“ vrste – kaukali, gregule, morski vranci, Eleonorini i sivi sokolovi te sredozemni galebovi. Promatračima zainteresiranima za kaukale, gregule, morske vrance i sredozemne galebove treba organizirati posjetu istočnog dijela Lastovskog akvatorija, tj obilazak Lastovnjaka i posebno Vrhovnjaka.

Skupina Vrhovnjaka sa Lastovom u pozadini, viđena sa lanterne na Glavatu

Na tim lokacijama često se vide jata kaukala i gregula dok nadlijeću morsku površinu, odmaraju se na njoj ili se hrane. Morski vranci i sredozemni galebovi također se mogu opaziti tijekom plovidbe akvatorijem, ali ih je lakše promatrati na lokacijama na kojima gnijezde. Morski vranci gnijezde se raspršeno, u malim, rahlim skupinama od 2 do 5 parova na otočićima kao što su Tajan, Mali Arženjak

ili Srednji i Gornji Vlačnik, dok sredozemnim galebovima, koji često mijenjaju lokacije gniježdenja, treba, početkom sezone, ustanoviti na kojoj lokaciji dotične godine/sezone gnijezde. Lokacije gniježdenja treba obilaziti brodom na udaljenosti dovoljno velikoj da se ptice ne uznemiravaju, a da se mogu dobro promatrati. U svakom slučaju, tijekom obilaska, treba voditi računa o tome da je dobrobit ptica na prvome mjestu. Treba izbjegavati riskantno približavanje i predugo zadržavanje, a promatrače unaprijed upoznati sa situacijom.

Za promatrače koji žele vidjeti ili fotografirati sive sokolove, pored spomenute kopnene posjete lokacijama Veje i Male stijene na Lastovu, iste se lokacije mogu obići i brodom, sa morske strane, a ujedno se može organizirati posjeta otoku Sušcu, gdje se sivi sokolovi redovito mogu promatrati u uvali Trščavac.

Uvala Trščavac na Sušcu

Obilazak Sušca posebno treba organizirati promatračima koji žele vidjeti i/ili fotografirati Eleonorine sokolove. U ovom slučaju treba poznate lokacije gniježdenja, koje su uglavnom na zapadnoj strani otoka, obilaziti polaganom vožnjom broda, na dovoljno sigurnoj udaljenosti da se ptice ne bi uznemiravale, a da ih promatrači mogu dobro vidjeti i/ili fotografirati. Turu obilaska Sušca za promatranje Eleonorinih sokolova najbolje je organizirati i ponuditi u periodu od kraja srpnja do sredine rujna, dok ovoj vrsti sokolova traje gniježdenje, jer se Eleonorini sokolovi inače rasprše ili odu na zimovanje.

Eleonorin sokol nad uvalom Kolač, na zapadnoj obali Sušca, 30. kolovoza 2019.

Ove programe treba organizirati u obliku jednodnevnog (cjelodnevnog) obilaska, sa naglaskom na prijepodnevnu, da bi se što više povećale šanse za opažanje ciljane vrste. Po potrebi, a to ovisi o zahtjevima klijenata, program se može organizirati i kao kraći ili duži, a vodič mora posjedovati sve karakteristike preporučene u poglavlju o profilu vodiča, te uspješno komunicirati sa skiperom.

